

Можна сперечатися про недоліки чи правомірність “стилістичної реставрації” другої половини ХІХ ст., одним з представників якої був, без сумніву, Ю.Захарієвич. Проте залишається очевидним, що в силу специфіки етапів розвитку реставраційної теорії, проекти Ю.Захарієвича та його сучасників сприяли відокремленню реставрації в окремий вид архітектурної діяльності. Це також було обумовлене особливостями всього процесу архітектурного розвитку ІІ пол. ХІХ ст. Теорія реставрація, по суті, ґрунтувалася на тих самих принципах, що і теорія архітектури етапу зрілого історизму, для якої було характерне максимально достовірне відтворення форм історичних архітектурних стилів-прототипів (концепція “стильової чистоти”), як у випадку реставрації костелу св. Іоанна Хрестителя. Друга, притаманна архітектурі історизму риса, – її асоціативність, тобто відображення за допомогою певних архітектурних стилів конкретних соціально-політичних, національних чи релігійних ідей (реставрація синагоги прогресистів у Львові у стилі ерусалимської святині) [8]. З цього огляду представлені реставраційні концепції Ю. Захарієвича є характерними для свого часу. Тому зараз, коли минуло більше 100 років від часів реставрації костелу св. Іоанна Хрестителя і синагоги, їх можна вважати цінними пам’ятками реставраційної діяльності кінця ХІХ ст., які потребують дослідження і охорони.

1. Подъяпольский С.С., Бессонов Г.Б., Беляев Л.А., Постникова Т.М. *Реставрация памятников архитектуры*. М., 1988. С.15. 2. Zachwatowicz J. *O polskiej szkole odbudowy i konserwacji zabytków // Ochrona zabytków*. – Kraków, 1981. – № 1-2. – S. 4-10. 3. Demetrykiewicz Wł. *Opieka prawna w Austrii dla zabytków sztuki i pomników historycznych*. – Kraków, 1985. – S.13. 4. Подъяпольский С.С... *Реставрация...* – С.19. 5. Сприса Т.В. *Пам’яткоохоронне право та діяльність Центральної комісії з дослідження та консервації пам’яток в Галичині в другій половині ХІХ ст.* // Вісн. ДУ “Львівська політехніка”. – 1999. – № 375. – С.90-91. 6. Münnich T. *Kościół św. Jana Chrzciciela we Lwowie // Czasopismo Techniczne*. Lwów, 1888. – S.135-135. 7. Zacharjewicz J. *Kilka słów o niedoszłej restauracji Synagogi na placu Rybim we Lwowie // Czasopismo Techniczne*. – Lwów, 1896. – S.60-61, 73-76. 8. Лінда С.М. *Стилістичні та архітектурно-композиційні аспекти розвитку архітектури Львова у ІІ пол. ХІХ ст.* / Дис. на здобуття наукового ступеня канд. арх. за спец. 18.00.01 – теорія архітектури. *Реставрація пам’яток архітектури*. – Львів, 1999. – С.84-94. *Машинопис*.

УДК 72.035|036 (477.83)

Хрін О.С.

НУ “Львівська політехніка”, кафедра АП

## АНАЛІЗ ПЕРЕДУМОВ ВИНИКНЕННЯ І ОСНОВНИХ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ШКОЛИ

© Хрін О.С., 2000

**Висвітлено передумови виникнення і дана характеристика основних етапів розвитку львівської архітектурної школи.**

Протягом XIII-XIX ст. у Львові сформувалися сприятливі архітектурні та позаархітектурні передумови – як внутрішні, так і зовнішні – для виникнення власної архітектурної школи. Аналіз внутрішніх позаархітектурних джерел виникнення львівської архітектурної школи виявив, що:

- цьому сприяло вигідне природно-географічне положення;
- високий соціальний статус міста-столиці;
- торговельно-ремісничий характер господарства;
- соціальна, етнічна, професійна структура населення та значний ріст його кількості в XIX на початку XX ст.;
- Львів став науковим, культурним центром Галичини.

Входження Галичини до складу Австро-Угорської монархії, одержання Львовом статусу столиці провінції і права на самоврядування містом (1870 р.), ліквідація кріпосництва, активний розвиток господарства, торгівлі, розширення транспортних зв'язків, зростаючі потреби у власних спеціалістах, велика увага уряду до розвитку освіти, високий рівень розвитку культури, науки і мистецтва стали основою для виникнення і розвитку львівської архітектурної школи.

Дослідження архітектурних джерел виникнення архітектурної школи у Львові виявило, що основою для її створення стали:

- архітектурна спадщина Львова як взаємодія різних культур, що створила неповторне обличчя міста;
- підготовка спеціалістів у сфері архітектури у Львові в XVI-XVII ст. в цехах методом індивідуального учнівства;
- перехід в 1730 році архітектурної освіти у Львові від системи ремісничого навчання до системи високої школи та політехнічної освіти;
- наявність висококваліфікованого контингенту архітекторів;
- пануючий творчий метод, боротьба архітектурних напрямків і течій.

Факторами зовнішнього впливу на виникнення архітектурної школи у Львові були:

- загальні процеси формування вищої технічної освіти в Європі;
- адміністративна і культурна орієнтація на Відень;
- вплив передових архітектурних шкіл Європи, який полягав в імпортуванні кращих зразків будівництва до Львова.

Архітектурна освіта в Україні пройшла такі періоди:

- в XVIII – першій половині XIX ст. соціально-економічні та культурно-історичні умови сприяли зародженню вищої архітектурної освіти в Україні ;
- архітектурна підготовка була складовим елементом роботи всіх вищих шкіл України в XVIII ст.;
- у другій половині XIX ст. створення середніх художніх і технічних навчальних закладів та політехнічних інститутів заклало основу для формування архітектурної освіти в Україні;
- наприкінці XIX – на початку XX ст. відбулася диференціація архітектурної професії, її організаційне оформлення у структуру навчального закладу.

Аналіз основних етапів розвитку львівської архітектурної школи виявив, що на першому етапі (1844-1918 роки) її розвитку підготовка архітекторів проводилася на технічному відділі Технічної Академії і архітектурному відділі Політехнічної школи Львова. За цей період створено сім основних кафедр, які очолювали видатні особистості, випускники Ві-

денської і Львівської вищих технічних шкіл, іменами яких позначені кращі будівлі заключного етапу епохи історизму, періоду модерну і його різноманітних напрямків у Львові.

Аналіз навчальних планів і програм 1873-1918 навчальних років виявив постійно зростаючу кількість дисциплін архітектурно-художнього циклу, зменшення і стабілізацію комплексу інженерно-технічних дисциплін і поступове скорочення обсягу загальноосвітніх дисциплін.

Дипломи інженера-архітектора отримало близько 700 осіб.

На другому етапі (1919-1939 роки) свого розвитку Львівська архітектурна школа стає одним з шести факультетів Львівської політехніки. Створено три нові кафедри: містобудування, історії польської архітектури та статистики і будівельних конструкцій.

Аналіз навчальних планів і програм 1919-1939 років виявив продовження тенденцій скорочення кількості годин загальноосвітнього та інженерного циклів і за рахунок цього – більша увага до архітектурно-художніх дисциплін.

Дипломи архітектора отримало більше 800 чоловік.

Викладачі і випускники архітектурної школи Львова започаткували розвиток функціоналізму в Галичині.

За період 1844-1939 років львівська архітектурна школа, викладацький склад якої налічував 167 осіб, серед них 30 професорів і 82 асистенти, підготувала 1522 архітектори.

Період 1940-1970 років був дуже складним для розвитку львівської архітектурної школи. Вона вела постійну боротьбу за виживання. Архітектурний факультет був ліквідований, підготовка спеціалістів проводилася на трьох кафедрах у складі інженерно-будівельного факультету.

Відповідно до нормативів прийнятих у вищій школі СРСР, а також з появою в навчальних планах великої кількості суспільно-політичних дисциплін, значно скоротилася кількість годин комплексу архітектурно-художніх дисциплін. Продовжуючи традиції, закладені Ю. Захарієвичем, викладачі стали авторами проектів нових корпусів інституту, студентських гуртожитків та спортивно-оздоровчих баз. На базі творчих колективів, що сформувалися в процесі проектування і будівництва, було створено в 1959 році СПКБ – одне з перших в СРСР.

Період 1970-1990 років знаменний відновленням архітектурного факультету і створенням чотирьох кафедр. Навчання проводилося за створеною в столичних міністерствах навчальною програмою, яка зменшила кількість годин комплексу інженерної підготовки.

Здобуття Україною незалежності відкрило простір для ініціативи і самостійних рішень в галузі архітектурної освіти. Підготовка архітекторів проводиться на пяти кафедрах архітектурного факультету. За період 1940-1999 років викладацький склад львівської архітектурної школи кількістю 182 особи підготували близько 3200 архітекторів. Загалом за весь період свого існування школа виховала близько 4720 архітекторів [1-4].

1. Липка Р.М. Львівська архітектурна школа – її роль і етапи розвитку // *Архітектура Галичини ст. / За ред. Б.Черкеса, Е.Гоффер, М.Кубеліка. – Львів, 1996. – С.99-109.* 2. Рудницький А.М. *До історії архітектурної освіти в Західній Україні // Записки наукового товариства ім. Т.Шевченка. Праці секції мистецтвознавства. – Львів, 1994. – Т.СХХХІІІ. – С.346-364.* 3. Проскураков В.І., Хрін О.С. *Співвідношення годин архітектурного проектування та комплексу дисциплін архітектурної підготовки у львівській архітектурній*

школі в 1873-1997 рр. // Вісн. ДУ "Львівська політехніка". – 1998. – № 358. – С.252-256. 4  
Baberski I. Wydział Architektoniczny Politechniki Lwowska 1844-1945. – S.138-230.

УДК 725.82.01.(477)

Ямаш Ю.В.

Національний музей у Львові

## АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКИХ АРХІТЕКТУРНИХ АНАЛОГІВ ТЕАТРУ С.СКАРБЕКА У ЛЬВОВІ

© Ямаш Ю.В.. 2000

**Розглянуто практичне вивчення театральної архітектури Франції, Голландії і Бельгії проектувальником і будівничим театру С.Скарбека у Львові Й.Зальцманом. Архітектурні концепції, покладені в основу розглянутих видовищних споруд, були використані при проектуванні львівського театру.**

Замовляючи проект театру, граф С.Скарбек мав, безперечно, свою думку стосовно зовнішнього вигляду театру. Палкий прихильник театрального мистецтва, С.Скарбек мав можливість неодноразово відвідувати вистави в найкращих театрах Австрії і Німеччини. Перед початком будівництва він у товаристві з графом Стадницьким та графом Баковським здійснив подорож для ознайомлення з архітектурою європейських театрів. Ця мандрівка не була випадковою. Орієнтація графа для свого проекту мала бути тільки на найкращі взірці. У цьому переконує той факт, що С.Скарбек вирядив в таку ознайомчу поїздку і виконавця проекту архітектора Й.Зальцмана і декоратора-сценографа Л.Польмана за маршрутом Голландія – Бельгія – Франція. До цього переліку країн С.Скарбеку логічно було би додати Італію та Німеччину. Але, можливо, граф вважав це само собою зрозумілим, оскільки більшість італійських державних утворень знаходилося під владою Габсбургського дому та її членів, а Німеччина разом з Австрією утворювала Німецький союз за умовами Віденського конгресу європейських держав, що відбувся 1815 року, і вважати ті країни закордонними не було потреби. До вибраних країн можна було потрапити сухоходом з Австрії через Німеччину. Під час подорожі мало йти будівництво Королівського Надвірного театру в Дрездені, проектна частина якого була закінчена 1835 року архітектором Г.Земпером, а сам театр зведений на рік раніше скарбеківського палацу 1841 року. Новаторські ідеї німецьких архітекторів у галузі театрального будівництва не мали відбитку на галицькому ґрунті, як, до речі, не були в той час реалізовані ні самим Г.Земпером, ні раніше Ф.Шинкелем в будові Берлінського театру 1821 р. Запозичення могли бути в іншому. М.Літинський наводить джерела, зокрема книгу .Хартманна "Die Bankyst", в якій вказується подібність театру Скарбека до ратуші в Карлсрухе /сучасний край Баден-Віртенсберг в Німеччині.

Голландія, колись могутня світова держава, ще у XVIII сторіччі зазнала сильного занепаду. Це не могло не відбитись на розвитку національного театру. Зацікавлення у львів'ян могли викликати старий Оперний театр, побудований ще 1680 року, і новий Амстердамський театр, зведений на початку XVIII ст. архітектором Яном Ван Калініном і